SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:323

av Magnus Jacobsson (KD)

Stärkt svensk konkurrenskraft inom sjöfarten

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över Sjöfartsverkets finansieringsmodell med inriktning att minska myndighetens beroende av farleds- och lotsavgifter samt stärka svensk industris konkurrenskraft, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sjöfarten är avgörande för Sveriges handel, industri, import, export och försörjningsberedskap. En stor del av Sveriges handel transporteras sjövägen, och väl fungerande farleder, lotsning, isbrytning, sjögeografisk information och sjötrafikservice är därför av central betydelse för hela samhället.

Sjöfartsverket är infrastrukturhållare för farleder och har ett ansvar för den maritima infrastrukturen. Samtidigt är Sjöfartsverkets finansieringsmodell i hög grad beroende av avgifter från handelssjöfarten, främst farleds- och lotsavgifter. Över 70 procent av verksamheten finansieras idag genom sådana avgifter, medan statliga anslag utgör ca 12 procent av finansieringen.

Denna ordning riskerar att få negativa konsekvenser. När Sjöfartsverkets kostnader ökar kan det leda till höjda avgifter för rederier och transportköpare. Det försämrar sjöfartens konkurrenskraft i förhållande till andra trafikslag, skapar osäkerhet för företagens långsiktiga planering och kan motverka ambitionen att flytta transporter från väg till sjö. Rederinäringen har särskilt framhållit att farledsavgifterna har ökat väsentligt under senare år och att kostnadsökningar inte bör hanteras genom ständigt höjda avgifter för sjöfarten.

Sjöfartsverkets kärnverksamhet har en tydlig samhällsnytta som sträcker sig långt utöver de fartyg och företag som direkt betalar avgifterna. Säker, tillgänglig och framkomlig sjöfart bidrar till export, regional utveckling, robusta transportkedjor,

totalförsvar och försörjningsberedskap. Det är därför rimligt att staten genom anslag tar ett större ansvar för finansieringen.

Isbrytningen är en grundläggande del av Sveriges transportberedskap och en förutsättning för att hamnar och sjöfart i norra Sverige ska kunna fungera även vintertid. Funktionen har ett nationellt intresse och bör därför inte huvudsakligen bäras av de rederier som trafikerar svenska vatten.

Drift av isbrytning och investeringar i nya isbrytare bör i stället finansieras genom statliga anslag. Detta ligger i linje med principen att vinterväghållning för väg och järnväg finansieras gemensamt över statsbudgeten, och det skulle ge en mer hållbar finansiering av Sjöfartsverket.

Farledsavgifterna har även en funktion som styrmedel. Ett väl utformat avgiftssystem kan stimulera investeringar i fartyg med lägre utsläpp och mindre miljöpåverkan. Om rederier som har investerat i miljö- och klimatförbättringar får högre kostnader riskerar systemet däremot att motverka sitt eget syfte. Avgifter bör användas för att styra användningen av infrastrukturen.

Regeringen bör därför säkerställa att en reformerad finansieringsmodell behåller och utvecklar tydliga miljöincitament, samtidigt som de samhällskritiska funktioner som Sjöfartsverket utför finansieras på ett mer rättvist och långsiktigt sätt.

En mer anslagsfinansierad modell skulle skapa bättre långsiktighet, minska behovet av tvära avgiftshöjningar och bidra till mer likvärdiga villkor mellan trafikslagen.

Regeringen bör därför se över Sjöfartsverkets finansieringsmodell med inriktningen att minska myndighetens beroende av farleds- och lotsavgifter samt stärka svensk industris konkurrenskraft.

Magnus Jacobsson (KD)